

ДЕВЕТ РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ МАЧЕВАЊА КАО БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ И МАЧЕВАЊА КАО БОРИЛАЧКОГ СПОРТА

За старе Грке игра (paidia) и борилачко надметање које тежи побеђивању (agon) су неповезиви јер у озбиљности агона нема простора за неозбиљности игре.

Данас се генерално ради на лингвистичкој конвергенцији и изједначавању значења термина борилачке вештине и борилачки спортови - претварању борилачких вештина у борилачке спортове, иако они осим компетитивности имају мало заједничког.

Наиме, иако је за термине „надметање“, „такмичење“, „турнир“, „дуел“ карактеристичан исти садржај – „борба“ и конкуренција они, ипак, нису сводљиви на спорт јер иако сваки спорт јесте борба није свака борба спорт.

Та смишљена замена значења термина, прво са циљем термилошког претварања свега у спорт а затим и практичне спортификације (у духу савремене идеологије компетивизма) свих друштвених садржаја, најбоље се види у извртању изворног значења речи „шампион“ (fr. *champion*). Она изворно означава ратника, обученог борца, плаћеника (од – CAMPUS логор, простор за обуку ратника – *campiones*, како их је по први пут назвао у 7 веку Исидор Севилски). Од те речи ће се касније развити немачка реч „*kampfe*“ и француска и енглеска реч „*champion*“. Ови ратници су у периоду 10 -11. века почели да обучавају витезове за борбу или су били заступници који се лично боре у двобојима „божјег суда“ уместо слабих, старих или дама („шампион - борац, поборник за неку ствар, бранилац, заштитник“ - Вујаклија - Лексикон страних речи и израза, "Просвета", 1980).

Сва наведена изворназначења речи шампион се, међутим, са 20. веком уклањају и орвелијански замењују спортским у коме шампион означава готово искључиво: првака, победника, најбољег у неком спортском такмичењу („Шампион - првак, победник у неком спорту" - Енциклопедија, Бигз, 1976; „Победник у неком спортском такмичењу, првак - првак или екипа". Речник српскога језика, Матица српска, 2007.) Слична замена постоји и кад је реч о другим различитим врстама борби, а које се све стављају у кош са спортом.

*

Између борилачких вештина и борилачких спортова постоји низ разлика. Темељна разлика је у њиховом пореклу и намени. Основна намена свих борилачких вештина, па и мачевања, је бојева - победа у борби на живот и смрт. У борилачким вештинама је, дакле, циљ убијање, рањавање, разоружавање, неутралисање или онеспособљавање непријатеља. У бојевом мачевању се користе прави смртоносни

мачеви техником и тактиком који су у складу са бојевом наменом ове борилачке вештине.

Порекло и намена борилачких спортова је супротно. Борилачки спортови су настали у периодима дужег мира и када нема потребе за борилачким вештинама. Борилачке вештине се тада темељно модификују и користе на безопасан (куртоазан) начин уз безопасне реквизите а у циљу забаве и као форма физичке културе. У овој врсти активности противници јесу супарници али не непријатељи већ пријатељи и колеге. Они су у договору да се у „борби“ понашају куртоазно (уљудно, учтиво, пажљиво, обзирно...) један према другом како не би дошло до повреда. Реч је, дакле, о мачевању које не служи убијању или рањавању већ надметању и победи у безопасној компетитивној такмичарско контролисаној игри, дакле, квазибојевој вештини која је изгубила своју аутентичну суштину јер ниједна борилачка вештина не може постати предмет спортске игре а да се пре тога није технички и тактички изменила.

На то су указали током историје многи истраживачи борилачких вештина. Тако нпр. Мишел де Монтењ у својим „Огледима“ пише: *„Исто као што је Филопеман осудио рвање, у коме је био изузетно вичан, и то што су припреме за ту борбу биле друкчије од оних које припадају војничкој дисциплини, јединој којом часни људи треба да се баве, изгледа ми тако исто да окретност за какву се уобличавају удови, ескиваже и покрети којима се вежба младеж у овој новој школи (цивилним школама мачевања - прим.аут.) јесу не само некорисни, него пре убитачни и штетни за употребу у ратној борби. Зато наши људи ту обично користе посебна оружја засебно намењена за ту потребу, и видео сам како се није сматрало у реду када би се племић изазван на борбу (надметањеприм.аут.) мачем и бодежом (рапиром и дагом - прим.аут) појавио у опреми војног лица. Достојно је разматрања како Лехарт код Платона, говорећи о првом учењу руковања оружјем, саобразном нашем, каже како никад није видео да је из те школе изашао неки велики ратник, а нарочито од њених учитеља (...) Зато у образовању деце своје „Државе“, Платон забрањује вештине песничења, које су увели Амик и Епеј, и борења, Антеј и Церсио, зато што оне имају други циљ него да учине омладину способнијом за служење у ратовима, и ту ничим не доприноси.“*

Наведено важи и за источњачке борилачке вештине. Тако нпр. *„Са аспекта модерног времена, карате се (по многима) данас, једино, може третирати као спорт. Трансформацијом каратеа у спортску дисциплину квалитетно је измењена суштина и изворна ефикасност ове борилачке вештине, и са тим је неповратно изгубљен „дух“ каратеа.“*[Јовановић,1992,:13]

*

У борби правим сечивима не владају правила такмичарске игре.

Девет разлика између мачевања као борилачке вештине и мачевања као борилачког спорта су:

1. „Фер-плеј“. У борилачкој вештини не постоји фер-плеј јер суштина сваке борилачке вештине се налази управо у томе да у правој борби треба бити способан за сукоб у свим условима, са различитим противницима (јачим, слабијим и више њих) који

су различито наоружани и различито вешти. Ту борци управо највише и уче како да у напред и на сваки начин уђу у борбу са неком предношћу, или у борби стекну неку предност како би ову искористили за своју победу.

Свака бојева борба се, дакле, увек темељи на принципу неравноправности. Наиме, у мачевању на живот и смрт сваки мачевалац не само да по природи ствари у борбу увек улази са неком предношћу (има джужу руку, искуснији је, рођен бржи, издржљивији, увежбанији је, са бољом моториком....) већ и додатно тежи да освоји неку предност за себе. Он тежи на сваки начин да што више ОДМОГНЕ противнику не само пре почетка борбе већ и у самој борби, а како би стекао, повећао и одржао предност себи на корист а њему на штету. То је основно макијавелистичко начело зла које каже: *„У борби увек чини другом оно што никако не желиш да он учини теби“*, а *насупротив основном начелу добра које каже „не чини другом оно што не желиш да он учини теби.“*

Дакле, у правој борби, јер предност доноси вероватнију победу, противници увек теже да један другог саплету, преваре, изманипулишу... и зато их не занима изједначавање и равноправност (већа неизвесност победе) већ предност, диференцирање и неравноправност (већа извесност победе). НИКАД и НИГДЕ, дакле, није ни у чему вођена права борба око победе равноправних јер УВЕК и СВУДА се борба води за довођење противника у неравноправан положај тј. за НЕРАВНОПРАВНОСТ. Победа се, стога, јавља само међу неједнаким тј. у борби у којој једна страна од почетка има више шанси од друге пошто има неку предност коју једино треба да реализује над противником који ову предност нема.

У борилачком спорту се, насупротив томе, тежи да борба буде организована у духу равноправности и фер-плеја тј. под истим и предвиђеним условима за све, уз груписање такмичара по годинама, полу, тежини, опреми..., а са циљем да нико нема почетну предност како би борба била праведна.

Ова тенденција одваја, дакле, борилачке вештине од борилачког спорта. Но, она одваја само у фикцији јер и нивелација почетних услова борбе је увек фикција пошто као што нема два иста јајета нема ни истих почетних услова за два такмичара. „Праведних“ и „једнаких“ услова било којег такмичења у суштини никад нема јер такмичари и поред свих правила спорта и начела фер-плеј надметања у борбу никад не ступају као „равноправни“ већ увек један има више нечег у односу на другог. Отуд два мачеваоца који су исти по висини нису по тежини, ако су исти по тежини нису по кондицији, ако су по кондицији нису по интелигенцији, ако су исти по интелигенцији нису по снази, ако су исти по снази нису исти по урођеној моторици, ако су по моторици нису по искуству, ако су по искуству нису исти по дужини руке, ако су исти по дужини руке нису по емотивном склопу, или тренутној породичној ситуацији пред меч...

2. Тестирање. Пошто је мачевање као било која друга борилачка вештине везано за реални живот ниво напредовања у њему се не може НИКАД проверити надметањем или такмичењем пошто у оној мери у којој живот и симулација живота нису исто у тој мери и резултати такве провере ће говорити увек о различитим стварима. Једини начин да се

провери ниво напредовања у мачевању као борилачкој вештини је само права бојева борба. Зато су Спартанци имали спартански панкратион (било дозвољено све - и уједање и копање очију) или су своје ратнике у време мира слали у криптије - пљачке,

диверзије и убиства при чему би често друге ратнике слали да их убију или ухвате а ухваћене жестоко казне бичевањем - али не зато што су пљачкали већ зато што су били недовољно вешти па ухваћени; Римљани су у ту сврху имали гладијаторску арену и ратове; Европљани организовали у 17. и 18. веку борбе мачевима за паре (Школа Џејмса Фига, 1712); данашње војске креирају сукобе и ратове, а разне криминалне групе широм света организују у тајности илегалне борбе без правила и борбе у кавезу до смрти уз новчане опкладе.

Насупрот томе борбе у борилачком спорту и другим спортовима садрже као основни метод провере апстрактни елемент мерења и квантификацију резултата. Ту се све мери (године учесника, тежина, крв, опрема, време борбе, услови борбе, резултати борбе, казне...) па је бројчано упоређивање ефикасности мање-више безопасних радњи учесника једини критеријум на основу којег се они хијерархијски вреднују.

Те „квантоманије“ у којој се све покушава измерити и „научно“ (сцијентистичко-позитивистички) укалупити у фасаду „егзактности“ нема у борилачким вештинама јер живот није само оно квантитивно и мерљиво већ и оно квалитативно и немерљиво. Нико, дакле, не може говорити о својој ефикасности у правој борби мачевима док не стане пред право сечиво и противника који је спреман да убије, а којег не зауставља правилан рез који доноси 5 поена или убод који доноси 10 поена (јер му је у стварности срце било 2 цм више лево или 2 цм. дубље) и где није толико важно ко ће кога први погодити већ чији ће погодак бити ПОСЛЕДЊИ – прави, кобни погодак, па, иако рањен, спорији или невештији - али срчан, жилав или луд, он ипак наставља и убија (мачем или зубима).

Овде се тако најбоље види не само колико су живот и симулација живота увек и у свему један од другог бескрајно далеко већ и колико су смешно апсурдне све претензије да се резови и убоди претварају у квантитативно „егзактне“ бројеве - поене, па овај или онај убод, ово или оно сечење бодује са 2 а не 3, 5 или 7 „смртоносних“ поена! Немогуће је, дакле, надметањем посредством небојевог компетитивног мачевања доћи до најбољег мачеваоца и „правог победника“ у евентуалној бојевој борби зато што једино стварност може бити мера стварности.

3. Правила. Борбе у борилачком спорту се воде у границама тачно одређених договорених правила сигурности (која забрањују импровизацију) и дозвољеним техникама које треба да буду ефикасне али безопасне тако да се из борилачких вештина - а како би постале борилачки спортови, избацује свака техника која може бити опасна.

Насупрот томе у правој борби тј. употреби борилачке вештине преовлађују непредвидиви фактори, мноштво случајности и непланиране околности које диктирају у сваком тренутку ИМПРОВИЗАЦИЈУ и примену свега у духу „У бици се не бира батина“.

Због свега тога свака борилачка вештина је комплексна за учење, вежбање и примену, и нешто што се заправо никада до краја не може научити и безусловно применити.

У правом - бојевом мачевању, дакле, победи се тежи по сваку цену тј. без правила и не бирајући средства (изузетак је двобој који се изводи по договореним правилима протокола, а због чега је ова врста бојевог мачевања и прелазна форма ка надметачком).

У такмичарском и надметачком мачевању - насупрот томе, победи се тежи уз одређену цену (одрицања од извесних радњи) тј. уз поштовање одређених

договорених правила и бирајући средства. Из тог разлога се у такмичарском мачевању многе технике и радње не користе и избачене су из употребе, а из разлога безбедности.

Из овог разлога Спартанци нису учествовали на Олимпијадама, а посебно кад је била реч о ратним вештинама као што су рвање или атински панкратион (грчки свебор). То је зато што су сматрали смешним борбу по такмичарским правилима јер смртоносна вештина се тако претвара у игру а панкратион и мачевање служе за убијање противника а не за играње. За Спартанце је уношење безбедних радњи а избацивање опасних радњи из неке борбене вештине, како би се начинио такмичарски спорт, представљало онеспособљавање ратника за рат и деградацију праве вештине. С друге стране, у бојевом мачевању основна техника и принципи борбе су у времену суштински непромењиви и само се варирају везано за промене у врстама мачева и заштитне опреме. За ова правила би се, дакле, могло рећи да су „природна“ јер произилазе из самих природних законитости механике човековог тела и механике кретања мача а мачеваоци та правила не креирају већ их само откривају (као што физичари откривају законе физичке природе а не креирају их).

Кад је, међутим, реч о правилима и радњама у такмичарским врстама мачевања она се стално мењају не само са захтевима и трендовима индустрије опреме већ и у складу са модним, тржишним и комерцијалним трендовима времена, тежњом повећања безбедности која се непрестано надмеће са супротном тежњом - да се правила мењају како би борба била што неизвеснија, интересантнија и атрактивнија за публику. Ова правила су, дакле, вештачка јер произилазе из избора, креирања, договарања и усаглашавања жеља и идеја самих мачевалаца.

4. Место погађања. У правој мачевалачкој борби сваки је погодак од значаја али није од поједнаког значаја. Битно је противника погодити али је још битније знати да у стварности погодак у врат или груди није исто што и погодак у руку, ногу или ципелу.

Из овог разлога готово да није постојао приручник мачевања написан од 15- 18. века који у себи није садржавао и анатомски цртеж. Чак су и у многим књигама борци приказани у својим покретима наги како би се што јасније и прецизније учили положаји тела и зоне погодака. Из овог разлога се у бојевом мачевању сваки погодак узима у обзир али сви погоци рангирају у три зоне: зону смрти, зону тешког рањавања и зону лакшег рањавања.

Кад је противник погођен у виталну зону: глава, груди, стомак, врат или управно у бок он је најчешће мртав тј. борба се прекида. Ако је противник погођен у зону тежег рањавања: рамени појас руке којом мачује, руку којом мачује или бутину предње ноге он се мора или предати или променити став и узети оружје у другу руку свестан да му је остало кратко време у оквиру којег мора завршити борбу јер крвари.

Ако је противник лакше рањен тј. погођен у рамени појас ненаоружане руке, ненаоружану руку, потколеницу предње ноге или задњу ногу он наставља борбу као да се ништа није догодило али исто има (нешто дужи) временски рок у оквиру којег мора завршити борбу или се предати.

Из овог разлога мачеваоци у бојевом мачевању увек за првенствени циљ имају зоне кобних погодака (виталне тачке) а не зоне рањавања пошто гађајући руке или ноге противника они се излажу ризику сопствене смрти тј. могућности да при томе приме погодак у груди, главу или стомак. Погоци у зоне рањавања су, дакле, углавном

случајни погоци и они су резултат промашаја нападнутих виталних центара противника.

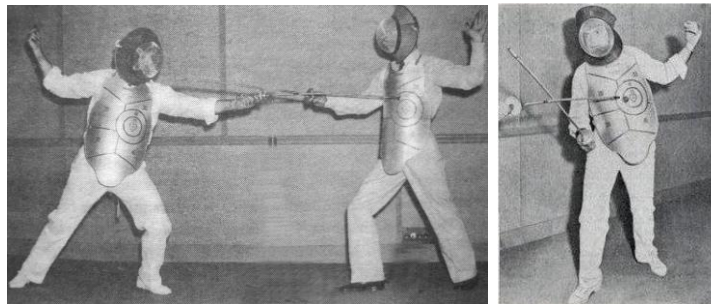
Постоји само један изузетак од наведеног правила, а у коме се у бојевом мачевању намерно избегава смртоносни погодак у виталне центре. Наиме, средином 18. века циљ у бојевом мачевању није био смртоносни погодак већ лакше рањавање противника. Сва вештина овог „хуманизованог“ мачевања се тада сводила на друштвено прихваћено бодјење у руке и ноге. Мачеваоци су тако под претњом протеривања, тамнице и одузимања све имовине водили борбу у илегали али на начин да су последице двобоја биле лаке и невидљиве за закон.

У бојевом мачевању, с обзиром да постоје смртоносни погоци, погоци тешких рањавања и погоци лаких рањавања, мачеваоци могу и тактизирати. У том смислу нападач може поћи у напад или узврат прихватајући да буде при том лакше рањен ако ће нанети теже или смртоносно рањавање противника, да буде лакше рањен ако ће нанети погодак тежег рањавања или да буде чак и теже рањен ако при том смртоносно рањава противника.

Готово да ништа од свега наведеног не постоји у такмичарском мачевању. У њему сви погоци пласирани у договорену важећу површину тела се вреднују исто (исто је погодити у стомак, срце и рамени појас) а сваки погодак пласиран ван ове површине се не вреднује ништа. Исто тако ничег од тактизирања са погоцима у такмичарском мачевању нема пошто се ту сви погоци пођеднако вреднују.

Било је током историје такмичарског мачевања разних покушаја да се у борбу унесе макар изванредан степен реалности у смислу да постоје погоци у виталне, мање опасне и безопасне тачке на телу. Тако се педесетих година 20. века почео користити апарат са вакуум врховима на мачевима, а који бодује „слабе“ и „пуне“ поготке.

Но, од тога ће се одустати пошто је цео систем био незграпан и бесмислен. Слично је и са савременим спорт-историјским мачевањем у коме се различито бодују погоци у различита места - али то је исто тако бесмислено, а из разлога који ће бити изложени у тачки која следи.

Вакуумске капице на врховима мачева са циљем детектовања и разликовања врсте погодака

5. Врсте погађања. „...Јер то није као код мачевања где број додира доноси победу; док је непријатељ на ногама, ваља из све снаге поновно ударати...“ - Монтењ, 1588. Прави (бојеви) бод и сечење у једну исту тачку на противнику, - нпр. груди, није никад исто што и надметачко-такмичарски (куртоазни) бод и сечење. Прави бод и сечење имају конкретне и мерљиве последице а такмичарски приписане, немерљиве и фиктивне. У првом случају не знамо шта ће бити са погођеним противником и како ће

он реаговати, у другом случају ми (судије) одлучујемо шта ће бити са погођеним противником и како ће он реаговати.

И док се такмичарско сечење или бод увек вреднују на један исти - апстрактан начин - као погодак (без обзира да ли је то сечење или бод од 2 или 10 цм. дубине, да ли је то сечење или бод у срце или је наишло на грудну кост...) право бојево сечење може бити: плитко на опасном месту или дубоко на безопасном, и обрнуто плитко на безопасном месту и дубоко на опасном, оно може бити и дубоко на опасном месту - али безопасно јер је наишло на кост, али исто тако може бити плитко и за живот на безопасном месту, али јер је погодило неки нерв (или око) имати озбиљне последице и бити опасно. Исто важи и за сечења којих такође има разних врста по дубини и местима погађања, а која су због тога веома различита по својим последицама.

О томе да прави мач није онај ласерски из холивудских филмова који додиром одмах „испарава“ противника пише још Силвер 1599. године: *„...лично сам видео борце који су примили на десетине убода у руке, ноге и тело, а и даље су се борили јер су бодови били плитки или нису погодили витални центар.“* О истом Силвер поредећи шпаду и широки шкотски мач пише: *„Не може се све звати мачем. Да би мач био оружје тј. Поуздано убојит мора тежити бар 2 фунте (0,9кг) како би се њиме могло подједнако смртоносно сећи и бости. Том играчком (дворски мач и француски флорет) од једне и по фунте могу се убијати још само птице“.*

О томе нам говори и двобој који се одиграо у Хајд парку у Лондону 15. новембра 1712. године између Чарлса лорда Мохуна и војводе Хамилтона. *„Почели су у 7 сати ујутру и после дуге борбе од два сата са дивљаштвом које је запањило њихове савременике новине бележе да је лорд Мохун умро али тек пошто је убо у срце војводу који је стајао на њему док је он лежао на земљи. Аутопсија је показала да је војвода убоден на четири места а лорд на три, а да су код обојице шаке биле повређене плићим бодовима на мноштву места. Они су се једноставно боли док се нису убили“.* - Артур Вајс.

Слично нам говори и један документ везан за борбе у устанку 1804. године а када је Србима препоручено од стране руских официра да у борби прса у прса увек пре користе убоде јатаганом но ударе сабљом јер било је *„...солдата преживелих и после 30 удараца сабљом...“* Слично је и са дворучним мачем за егзекуцију, а који се у пракси толико често показао неефикасним да га је за одсецање главе осуђеника морала заменити секира и гиљотина.

Ситуација је, дакле, и у реалној борби компликована чак и код најпростијег чистог (једностраног) поготка у коме си противника погодио (или је он тебе погодио) а да при томе ниси погођен (ти њега ниси погодио) јер свака рана има своје специфичности. Тако погодак у главу може под одређеним околностима бити безазлен - јер је наишао под одређеним углом на јаку чеону кост, али и кобан ако је наишао под углом који ову пробија. Зато се никад не зна какав ће бити исход твог поготка и како ће погођени противник у стварности реаговати: хоће ли одмах пасти као „покошен“, кренути још бесније и опасније да те нападне - као „рањени медвед“, у хропцу бацити свој мач на тебе и убити те, или, иако смртно погођен а у јуришу, сигурно те убити по инерцији.

Но, ствар се додатно компликује када је реч о другој врсти погодака који постоје у мачевању - симултаним погоцима. То је обострани погодак у коме си противника погодио - или је он тебе погодио, тако да си истовремено и сам погођен - он погођен.

Овима треба придодати још и трећу врсту погодака који постоје у мачевању - суксесивни погодак. То је обострани погодак у коме си противника погодио - или је он тебе погодио, а да у завршетку акције, тренутак касније, си и сам погођен - ти си њега погодио. У овим ситуацијама, које су у мачевању углавном најчешће, су се противници обострано уболи (по последицама различитим врстама убода), обострано посекали (по последицама различитим врстама посекотина) или уболи-посекали (по последицама различитим врстама убода и посекотина). Тако се чак дешава да нпр. уобичајено правило да је бод опаснији од сечења није увек важеће јер један мачевалац може другом у симултаном или суксесивном погађању нанети дубок бод у небитно место (потколеницу) а други њему плитко сечење по битном месту (вратна артерија) и да сечење буде опасније од убода.

6. Техника погађања. У свим врстама куртоазног мачевања техника наношења бода-сечења је прилагођена безопасном наношењу погодака. Погоци се у том смислу не наносе пуном снагом и покретима који могу повредити другог мачеваоца јер циљ није убиство већ бенигна победа без последица.

Тако се нпр. у спортској сабљи сечења највише изводе из зглоба шаке за разлику од праве сабље у којој се они изводе из лакта и витешког мача где се изводе из рамена. Из зглоба шаке се ударци изводе како би били брзи, подлактица била заштићена од предударца противника, да би се лакше изводиле варке и да би били толико слаби да не могу повредити колегу. Техника мачевања тим оружјем је, дакле, прилагођена да буде безопасна како би се могла користити у сврху такмичарске игре.

Такве ударце је, међутим, немогуће изводити правом сабљом. Она због своје тежине и инерције коју стиче током покрета има скоро засебан „живот“. И најмањи покрет правим оружјем је увек надмудривање не само са противником већ и са законима механике јер мач не слуша сваку акцију руке, пружа отпор рефлексу и науму - понаша се као жив. Употреба праве сабље која је тежа, дакле, приморава мачеваоце да изводе ударце из лакта и на другачији начин.

Зато је у војном приручнику за мачевање „Упут за борење сабљом и рапиром“, Душан Гложански, Београд, 1939 јасно написано: *"Замахивање се изводе начелно из лакта, ређе, и по нужди, из зглоба у рамену, а никад или само изузетно из зглоба шаке. Ово важно правило треба добро памтити. Из непоштовања овог правила на први поглед познају се почетници и незналице у борењу."*

Оваквој безопасној техници погађања су прилагођени и мачеви. И док они само у фингирано двобојном мачевању задржавају праву форму и тежину (зато је ово мачевање технички најближе правом бојевом мачевању) у свим другим врстама такмичарског мачевања користе се транзициони или спортски мачеви тј. Мачевалачки реквизити чија модификована тежина модификује и технику њихове употребе. Тако нпр. док су изворни типови европских мачева, чак и у транзиционом периоду, били релативно слабо савитљиви и масивни данашњи такмичарски мачевалачки реквизити (и спортски и спорт-историјски) су веома савитљиви и еластични тако да их мачеваоци више користе као шибу пецкајући се врховима но наносећи праволинијске, чисте и продорне бодове. Често се може видети како савремени спортски „мач“ наноси поготке противнику савијајући се преко рамена иза леђа, или чак како је противник погођен преко оружја којим се одбранио. Овакве „мачевалачке“ акције, које више личе на бичевање апсолутно је немогуће извести правим мачевима.

Дакле, немогуће је из техничких разлога изводити било коју врсту такмичарског

мачевања бојевом техником пошто ударци које треба нанети да би било победника у таквој игри су опасни због технике прилагођене правом мачу. Исто тако је и супротно – немогуће је изводити бојево мачевање техником куртоазног (такмичарско-спортског) јер наносити сечења правим мачем или сабљом на начин како се то чини код спортске сабље - углавном измахом из зглоба шаке значи правити комедију пошто такво сечење не би могло засећи до пола ни главицу купуса.

7. Психофизички профил борца. Чврсти и јаки људи навикли у животу на разне повреде, ударе (или прекаљени борци) који имају висок праг толеранције на бол и повреде (кад се посеку на своју рану плуну и кажу „*На псу било, на псу и зарасло*“) и који лаке и средње тешке повреде од убода и сечења и не примећују, па настављају неочекивано своју акцију као да се ништа није ни догодило. Насупрот томе постоје мекопутни, страшљиви, преосетљиви и слаби људи који и од плитког сечења или бода у безначајно место одмах и неочекивано падну у шок. У нашој школи смо имали пример да је одрастао члан у забави са колегом тупим вежбовним сабљама био потпуно безопасно и слабо (на кожи није остао ни траг) „чвркнут“ по кости подлактице а њему се од тога тренутно толико слошило да само што није изгубио свест.

8. Динамика борбе. У класичном мачевању прави мачеви својом аутентичном тежином присиљавају мачеваоце да покрете изводе спорије и брзином у којој се радње виде и промишљају. Зато што покрети у борби нису муњевити и у магновењу већ пажљиви, промишљени и са што мање ризика, у овом мачевању које захтева сталоженост нема агресивног, немирног, нестрпљивог, адренализованог и хистеричног. Ту су главни знање, тактика, опрезност, подозривост, промишљање, искуство, креативност, стрпљење и интуиција тј. ДУХОВНО, а не брзина, кондиција, рефлекс, адреналин, снага и инстинкт - ТЕЛЕСНО и анимално у човеку. Разлог је једноставан - акција увек убија мисао па, што је у мачевању (као и у животу) више брзине то је мање памети и вештине (то уједно све говори и о савременом дигиталном „турбо“ свету и животу у њему!).

О томе је Џорџ Силвер 1599. године написао: *„Двојица капетана из Саутхемптона су се тако посвађала да су извадили рапире и јурнули један на другог - наболи се истовремено и погинули. Најбоља заштита од овог (стоцато) је да један мачевалац каже другом - боди ако смеш - а други му одговори - ти боди ако смеш са твојим животом. Ова двојица лукавих господина тако стоје дуго јер кад су противници вешти они никад не крећу истовремено пошто стара изрека каже: - Лепо и удобно је спавати у целој кожи.“*

Све ово има за последицу да се акције у класичном мачевању могу изводити уз инвенцију, инспирацију, видљиве и јасне покрете оружја и кретање тела у свим правцима. Због тога је посматрање класичног мачевања визуелно атрактивно и занимљиво а постаје изврсно и мајсторско у тренутку кад достигне и лепоту. Зато што се погоци јасно уочавају и осећају - па их и мачеваоци сами признају, за класично мачевање нису потребни електрични детектори, жице, утикачи, сијалице, прекидачи, сирене, батерије...

9. Исходи борбе. Прва борба два гладијатора, иако је вођена на живот и смрт, са којом је отворен велики Колосеум, завршена је нерешено јер су гладијатори дошли у позицију из које један другог могу истовремено убити. Цар Тит Веспасијан је тада уместо знака за обострано убиство-самоубиство дао знак за помиловање и обојици гладијатора поклања слободу.

Ни средњевековне турнирске битке често нису имале победника. Пишући о дивљаштву у турнирским биткама Кординас (*Повратак из Јерусалима*) препричава речи једног анонимног свештеника који каже да „...сви су понаособ били или толико израђављени и повређени да се борити више нису могли, или су се многи најбољи међусобно поубијали или тешко у жару борбе повредили. Тако су преостали, а многи од њих и слаби борци, који су се као кукавице пазили и крили, што нису имали ни с ким, ни воље да с неким наставе даље се борити.“

Ово потврђује и чешки *Краљодворски рукопис* - песма Људиша и Лудор, у коме пише: "Витезови се бораху јашући копљем и пешице мачем, па ако не би ниједном срећа прискочила, те се оба уморише, бијаше им на вољу да од даљег надметања са бојишта одступити." Или: "...овај бој настављен је пешице али и једном и другом је за руком пошло противника бацити те оба несретно на колена падоше". Или: "Кад већ кнез никог више на свом двору није имао да води на мегдан јуначки завршило би се витешко надметање."

На турнирима се често дешавало да се витезови у жару страсти борбе толико занесу да уопште и не хају за заробљавање, откупнину или победу већ се боре само из чисте помаме и опијености адреналином. Тако је нпр. витез Бертран учествовао у турниру (мелеу) водећи једну страну, али кад му се учинило да његова страна исувише лако побеђује, прешао је на другу и борио се за супарничке интересе. Тако нешто је незамисливо у спорту!

Дакле, и у средњевековним турнирима је често био проблем утврдити ко је „победник“ јер је ретка била ситуација да у метежу битке остане само један борац на ногама.

У борилачкој вештини, стога – објективно гледано, није технички могуће организовати спортско такмичење јер док је у надметачком мачевању крајњи исход борбе увек апстрактан – имамо само једну варијанту: победника и побеђеног (или у зависности од правила такмичења још и варијанту обострани губитак), реалност је много богатија. Наиме, свака права борба мачевима се може завршити тако да:

1. Један мачевалац гине а другом није ништа.
2. Један мачевалац гине а други је рањен теже.
3. Један мачевалац гине а други је рањен лакше.
4. Оба су мачеваоца рањена теже.
5. Оба мачеваоца су рањена лакше.
6. Један мачевалац је рањен лакше а други теже.
7. Оба мачеваоца гину.
8. Борба се прекида без исхода из разних разлога (исцрпљеност нпр.).

Из тог разлога на организованом такмичењу са пет-шест мачевалаца већ у прве 2-3 борбе (ако се хоћемо држати начела реалности праве борбе) сви би били одмах на разне начине „елиминисани“ (једни би били „убијени“ - једнострано или обострано, другитеже „рањени“ а трећи лакше „рањени“). Наиме, свако ко је у правој борби само једном озбиљније погођен (на било који начин) он је одмах хендикепиран да ту борбу заврши до краја, а о томе да ступи у другу, трећу... је бесмислица. Из тог разлога већина учесника таквог такмичења ће морати практично одмах да напусти такмичење (једино ако немају неке чудесне моћи самоизлечења или васкрсавања након што су

погођени – као у видео игрицама) па би такво такмичење завршило за 10 минута (са или без победника, или победником који је тешко рањен - полумртав, а касније мртав, и пораженима који су лако или теже рањени раније напустили „бојиште“ па преживели).

Дакле, да би се од нечег што је права борба направило спортско такмичење (које уопште има смисла пресвлачења учесника) потребно је поједноставити и свести исход борбе два мачеваоца само на један: А је победио а Б изгубио (или обојица изгубили) и математиком сабирања, одузимања, кореновања... поена, неке учеснике „оживети“ или „излечити“ како би наставили даље такмичење а неке „сахранити“ или послати у „болницу“ као поражене.

Али све ово више није бојево мачевање већ његов сурогат - апстрактна игра - то више није надметање у „реалној“ борби већ спорт сличан било ком другом спорту и игри са лоптама и лоптицама само другачијим реквизитима и по другачијим правилима. Немогуће је технички организовати такмичење тј. борбу више мачевалаца по начелима аутентичне борбе, а која ће увек дати на крају само једног победника.

„Експеримент“ „Бабе и жабе“

Било је, данас их има, а и биће их којима све наведене разлике између бојевог и такмичарско-спортског мачевања не значе ништа и који тврдоглаво Прокрустровски * покушавају на силу да споје свет бојевог и такмичарског мачевања, и то управо на такмичарско-спортски начин.

*** Прокруст - горостасни разбојник из грчке митологије који је хватао путнике и стављао их у своју постељу и ако су им ноге биле дуже он их је одсецао – „да би имали кревет по мери“, а уколико су им биле краће ударцима чекића би их истезао да постану дуже. По Псеудо-Аполодору Прокруст је имао два кревета. Символише насилно претварање нечега у нешто што није по природи. Насилно и упропаштавајуће гурање нечега у крути калуп унапред задате произвољне мере.**

Наиме у својој 35-то годишњој пракси сам често виђао како мачевалац са спортским флоретом (спортском сабљом или спортским мачем) изазива на „двобој“ мачеваоца са рапиром или дворучним мачем и „побеђује“ га тако што га први „убоде“ или „посече“.

Ово је типичан пример не само не познавања разлике између фингиранодвобојног и бојевог мачевања већ и не познавања основних начела методологије експеримента, а што доводи не само до погрешних закључака већ и до оваквих смешних "експеримената".

Спортски флорет са својих 500 грама и спортска техника мачевања су у акцијама увек бржи од технике бојевог мачевања и рапира са 1 килограмом. Али то је тривијална чињеница колико и да лакши човек трчи брже од тежег. У правој борби се, међутим, не ради само о брзини (што је једино пресудно у спортском мачевању) већ и о последицама те брзине (а што је једино пресудно за право мачевање). Ту би ствар била слична борби боксера перо и тешке категорије: први би ударао више и брже – али безнадежно и безопасно, а други спорије и мање али фатално. У правој борби, наиме, бржи убуд спортским флоретом је безначајан и највише може лакше повредити јер је сечиво сувише лагано и савитљиво (због чега је и брже). Исто је и са спортском

сабљом која већу брзину има само захваљујући мањој тежини па је ударац са њом толико безазлен да се њим не може ни мандарина пресећи. За разлику од тога сечење или убод правим мачем иако спорији и стиже касније, по правилу је кобан јер је његово сечиво направљено да убија.

О свему наведеном је још Касл крајем 19. века написао: „Једна од последица занемаривања чињенице да флорет представља само лаку замену за прави мач јесте настанак мачевања сазданог од сложених напада и одбрана који су практично изводљиви само перолаким флоретом и потпуно је контрапродуктивно примењивати га уз било које друго оружје (...) Ако изузмемо лакоћу, очигледно је да постоје ствари које никада не бисмо покушали да изведемо правим мачем. Пошто је „наука мача“ заправо постала „наука флорета“, најбољи мачеваоци мачују на вештачки (ако се имају у виду обострани погоци), али ипак савршенији начин.“

Дакле, супротстављајући у наведеном „експерименту“ две различите и НЕСАМЕРЉИВЕ технике мачевања и две различите врсте мачева са различитим наменама можемо доћи само до закључка да је наведено практично надметање бесмислено колико и тркање тенка и „формуле I“. За трку је неспорно боља „формула I“ али за рат - тенк. То су две различите ствари па је и свака од њих у складу са тим за одређену, конкретну намену боља.

Овај „експеримент“ нам, међутим, говори нешто сасвим друго: да је сваки мач господар једино свог царства и да се не може у свему организовати такмичење јер постоје бесмислена такмичења са бесмисленим победама које не говоре ништа. ***Falsa demonstratio non docet*** - Погрешно доказивање не доказује ништа, осим глупост оних који га организују.

проф. Александар Станковић,
учитељ мачевања
Школе мачевања „Свети Ђорђе“
Београд, 2004
www.macevanje.org

